

MAHMUT BAYCAN
Hücredeki Sinek

Kora Yayın: 280
Öykü Dizisi: 39

ISBN 978 - 605 - 5601- 84 - 3
Yayıncı Sertifika No: 44362
Matbaa Sertifika No: 47881

Mahmut Baycan: Hücremdeki Sinek
Yayın Yönetmeni: İsmet Arslan
Düzeltili: Güzide Bulut
Kapak: Mehmet Özalp
Baskı-Cilt: Deren Matbaacılık (Beylikdüzü OSB Mah.
Fazlıpaşa Cad. No: 9 / Z Beylikdüzü / İstanbul)
Birinci Baskı: Ağustos 2020

(Kora, Berfin Basın Yayın ve Tic. Ltd. Şti. kuruluşudur.)

BERFİN BASIN YAYIN VE TİC LTD. ŞTİ.
Cağaloğlu Yokuşu, Evren Han Kat: 3
No:29 / 62 Cağaloğlu 34112 - İstanbul
Tel: (0.212) 513 79 00 Faks: 512 37 20
www.berfin.net / e-posta: berfin@berfin.net

MAHMUT BAYCAN
Hücremdeki
Sinek

- Öyküler -

KORA
YAYIN

ÖNSÖZ

Mahmut Baycan'ı “*Zilli Saat*” adlı öykü bitiği ile tanımış, bir de yazı yazmıştım o kitabıyla ilgili. Daha çok, yöresindeki insanların, geçmişte, yıllarca hüküm süren o büyük yoksullukla boğuşmalarını, birbirleri ve doğa ile ilişkilerini, ülkede yaşanan sosyal ve ekonomik değişimlere ayak uydurma bağlamındaki çaba ve savrulmalarına değiniyordu. O yılların gerçek tarihiydi bu öyküler, sözel fotoğraflarıydılar.

Yazar Baycan, elinizdeki bu yeni öykü kitabı ile esas olarak bu çizgisini sürdürüyor, yani önce Ardahan ve çevresi, yine o insanlar, o yıllar... Gad Muzo, Sandalye, Gurbani ve Ramo adlı öykülerde yine Ardahan ve yöresinden olaylar ve insan manzaraları var.

Yazar izlemiş, gözlemiş yıllarca; belleğine depolamış o insanlık, yoksulluk, hastalık ve çaresizlik hallerini. Şimdi de yazıya döküyor bunları: “İşte geçmişiniz, bunları yaşadılar sizin büyükleriniz, oralardan gelmektesiniz, gideceğiniz yere bunları öğrenerek gidiniz, yoksa sizler daha yaman çelişiklere, darlıklara, açmazlara düşersiniz...” dercesine. Ve oradan objektifini büyük şehirlere çeviriyor bir anda, bugüne geliyor, oralardaki atılmış, itilmiş, rayından çıkmış, özün-

den sapmış insanların acıklı ve ibretli hallerini gösteriyor. “Vurgun” öyküsü bunun ne çarpıcı örneği.

Ama bir “Sinek” öyküsü var ki, o bana göre bu kitabın başyapıtı. İlgiyle, merakla, ders alarak, derinden düşünerek okunacak bir öykü. İşkence masasında bir kadın ve bir sinek... İki arasında oluşan bir direnç bağı, ustaca betimleme, özgün imgeler ve felsefik çözümlenmeler.

Yazar, felsefik çözümlenmelerini “Karga” adlı öyküsünde de imgesel ve simgesel olarak sürdürüyor. Karga simgesi ile insanın kendisiyle hesaplaşması ve sonra insanın kendisini savunması bağlamında kargayı yanıtlaması. Bu öykü yaman bir yaşam dersi.

Ve kitabın en başında yöre, hatta Türkiye, Ermenistan ile SSCB tarihine değgin öykü: “Kirkor ile Aziz” Halklar neden düşman olur birbirine, neyi bölemezler, ne uğruna yaparlar bunu? Bu “yapılma”lar sırasında insanlıktan nasıl çıkılır? Ve bunlar olduğu sırada, onca tehdit, tehlike ve korkuya karşın; kimi küçük, sıradan kişiler, insanlık dersinin büyük örneklerini nasıl verebilirler? Ve dar günde, bir karşılık beklemeden yapılan bir iyilik, gösterilen mertlik, günü geldiğinde nasıl karşılık bulur? Yazarımız akıcı biçemi ile güzelce anlatıyor bunları. Halkların kardeşliğinin gerekliliğine vurgu yapıyor o yaşananları sergileyerek.

“Öykü, yazının sağlığına işarettir” der İspanyol yazar Jose Maira Merino... Ben Mahmut Baycan’ın öykülerinde bu sağlığı görüyorum... Okuyanları da sağaltacak bir sağlık...

CAZİM GÜRBÜZ

(Gazeteci-Araştırmacı yazar)

RAMO

Yoksulluk, bu kadar belli olmayacaktı, sinekler her gördüğünü yazmasaydı.

Güneş, uzaktaki dağların arasından ışımaya başlar başlamaz kış uykusuna yatmamış tüm canlılar yeni bir güne başladı. Bir tek gece kuşları sabah uykularına daha yeni başlıyordu.

Mevsim itibariyle bölgeden çiçekler çekilmiş, geriye kalan odunsu bitkiler ve çam ağaçları güneşin doğuşuyla gecenin kendilerine giydirdiği kırağıyı yavaş yavaş soyunmaya başlamıştı.

Besledikleri hayvanları en yakındaki suya götürmek için ahırlarından çıkarmış, az ilerideki suyun yolunu tutmuştu mahalledekiler.

Evdeki kadınlar sabah kahvaltısı için çorba kazanlarını ocağın üstüne koymuşlardı bile. Kuşluk vaktine kadar herkes, kendine düşen işin uğraşısı içindeydi. Çorba, yoksul ev kahvaltısıydı. Sofrasını peynir, tereyağı ve çayla zenginleştirmiş evler de yok değildi hani.

Kasabadan bozma yeni şehirdekilerden kimi sıcak francala almak için fırına giderken, kimi de ikinci ekmeği veresiye yazdırmak için çocuklarını gönderiyordu.

Şehrin kenarındaki Mutrup mahallesinde sabah hareketliliği başlamıştı. İşi olanlar şehir merkezine doğru giderken, askeri karavana için kışlalara doğru gidenler daha da heyecanlıydı.

Sabah sabah mahallenin ilk ziyaretçileri her zaman olduğu gibi yine kargalardı. Sabah açlığıyla köşe bucağa atılmış hayvan bağırsaklarını didiklerken çevreye başka bir hareketlilik getiriyordu.

Onlardan birkaçı, Ramo'ların evin önündeki sırıkların üstüne konmuş, var güçleriyle gakhıyorlardı. Bu yörede karganın ısrarla ötmesi, pek hayra yorumlanmazdı. Ramo'nun anası dışarı çıkıp herkesin yaptığı gibi, gelecek kötü şeyleri savmak için kargalara rüşvet vermeye başladı,

– Ağzına şeker karga, ağzına şeker, diye seslenip bekledi.

Kargalar ötüşlerine devam edince de eliyle koluyla kargaları kovup içeri girdi.

Bu arada güneş epeyce yükselmişti ama mevsim ayazının çekilmesi için birkaç saate daha ihtiyaç vardı. Kargaların kovulduğu baraka evin bacasından dumanlar yeni yeni çıkmaya başlamıştı. Ocakla uğraşan ana, ortadaki yer yatağında yatan oğlu Ramo'yu uyandırdı.

Çocuk uykusundan uyandığında küçük pencereden içeri belli belirsiz giren güneş ışıklarını gördü. Hemen kalkması gerektiğini düşündü ama kendisini çok yorgun hissediyordu. Yattığı yer yatağında gözlerini birkaç tahta ve ağaç parçasıyla kapatılmış tavana dikti. Tavandaki ağaçlar oldukça

eskimiş, her kıvrımı, her budağı renkten renge girmişti. Onlara her bakışında oradaki şekilleri, budak oyuklarını bir şeylere benzetir, kimisinden korkar, kimisine isim bile verirdi. Mesela, en korkutucu görüntüye dev anasının ağzı, demişti. Zira dedesinin ikide bir onlara anlattığı bir dev anası masalı vardı, ona benzetirdi.

Ramo henüz on iki yaşındaydı ama dışarı çıktığında hiç de çocuk gibi davranmaz, hatta kendi yaşlılarıyla oyun bile oynamazdı. Zira yaşadığı hayat onu çabuk olgunlaştırmıştı. Yattığı yer yatağının ayakucunda okula giden kız kardeşi, yanında da en küçükleri, Eşref yatıyordu. Oğlu doğduğunda babası, o zamanlar meşhur olan sinema oyuncusu, Eşref Kolçak'tan esinlenerek bu adı koymuştu ama Eşo diyerek kısaltmışlardı onu da. Çocuk daha “Eşref” adının kendisine söylendiğini hiç duymamıştı.

Karşıdaki uyduruk sekide sabaha kadar öksüren dedesi, nefesi hırlayarak uyuyordu. Odanın diğer ucunda, yine yere serilmiş yatakta anasıyla babası yatardı ama ikisi de çoktan kalkmışlardı. Anasının avluya, babasının da parkın karşısındaki eskici tezgâhını açmaya gittiğini biliyordu.

Birden kapı açıldı. Açılan kapıdan önce bir ayaz sonra da elinde ayıkladığı bağırsak yağlarıyla dolu bir sahanla anası girdi içeri. Oğlunun uyanmış olduğunu görünce,

– Hadi kalk Ramo, karavanaya geç kalacan, dedi.

Asıl adı Ramazan'dı. Okulun dışında herkes ona Ramo derdi. İkisine de alışmıştı.

Ramo kalkıp yatağın içinde oturdu. Ne olursa olsun karavanaya gecikmek olmazdı. Karavanaya geç gittiğinde hiçbir şey bulunmazdı çünkü. Bu evin, hatta bu mahallenin,

hatta kapıdaki köpeklerin, kazın, tavuğun karnı oradan do-
yuyordu. Hepsine yetmiyordu ama gelen karavana kimin yi-
yebileceği bir şeyse, o gün o doyuyordu.

Ramo kalkıp giyindi. Anası telden askı yapılmış beş kilo-
luk vita yağı tenekesini, ekmek torbasını kapının yanına
koymuştu bile. Getirdiği karavanayı hep beraber yiyecek,
sonra da kalkıp kız kardeşiyle okula gidecekti. Okul deyin-
ce, dün öğretmenin verdiği ödev aklına geldi. Yapmadığını
hatırlayınca suratı asıldı. Gidip tenekesini ve ekmek torba-
sını alıp, hırsla kapıdan çıktı.

Anası arkasından seslendi:

– Ramo... Eğer pirinç pilavı verirlerse... deden istedi oğ-
lum... unutma, dedi.

Ramo, anasının söylediklerini duymuştu. Sinirli sinirli
başını iki yana sallayıp, “He ya olur! Sanki asker her gün pi-
rinç pilavı yiyor...” diye söylendi kendi kendine.

Evin altındaki yolda mahallenin çocukları toplanmış; ka-
ravanacıları çekip çeviren, yaşça kendilerinden büyük olan
Simo’yu bekliyorlardı. Birazdan Simo da geldi, hep beraber
askeriyenin yolunu tuttular. Onları gören, savaşa giden as-
ker sanırdı. Çünkü onlar, kocaman adamlar gibi hareket
ediyorlardı.

Şehrin kenarındaki bu garip mahallede, aynı kökten ge-
len ve birçoğu birbiriyle akraba olan insanlar, 1940’larda
Afganistan’dan gelip buradaki köylere iskân edilmişlerdi.
Tarım ve hayvancılıktan anlamayan bu insanlar sonunda
şehre göçmüş, burada toplayıcılık ve avcılıkla geçinmeye ça-
lışıyorlardı. Garip bir Kürt şivesiyle konuşsalar da Kürt de-
ğillerdi. İlk geldiklerinde, Kürt köylerinde iskân edildikle-
rinden, zorunlu olarak Kürtçe öğrenmişlerdi.